

Academic Article

Application of Lagom in Thai Education System: A Guideline for Balanced and Sustainable Learning

Kittipong Pearnpitak*

D.P.A. (Public Policy and Public Management), Lecturer

Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University

*Corresponding author: kittipong.p@ubu.ac.th

Received: December 14, 2024/ Revised: February 21, 2026/ Accepted: February 24, 2026

Abstract

This article aims to analyze the application of the Swedish philosophy of Lagom in the context of the Thai education system. The system is currently facing several structural extremes. These include the reliance on competitive examinations as the main mechanism for measuring quality, the excessive compression of content beyond necessity, high competition, and unbalanced teacher workload. By using conceptual and comparative analysis, the study proposes Lagom as a conceptual framework for adjusting the balance between academic achievement, life skills, student well-being, and teachers' quality of life. The analysis results indicate that the principle of moderation can drive system adjustment at both the policy level and the institutional level. This is especially evident in reforming the assessment system by reducing dependence on centralized examinations and shifting toward developmental assessment. It also involves designing curricula that are flexible according to context and developing teachers as learning leaders, together with strengthening cooperation among schools, families, and communities. Although the transition must confront constraints related to organizational culture and bureaucratic structure, Lagom offers a reasonable approach to reducing system tension. It also helps identify an appropriate point suited to the Thai context in order to create a balanced and sustainable learning ecosystem that responds to long-term societal change.

Keywords: Lagom, Thai education, Balanced learning, Sustainable development

บทความวิชาการ

การประยุกต์ปรัชญาลากอมในระบบการศึกษาไทย: แนวทางสู่การเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน

กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์*

รป.ด. (นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ), อาจารย์
ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ประสานงาน: kittipong.p@ubu.ac.th

วันรับบทความ: 14 ธันวาคม 2567/ วันแก้ไขบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2569/ วันตอบรับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2569

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาลากอมของสวีเดนในบริบทระบบการศึกษาไทย ซึ่งกำลังเผชิญความสับสนวุ่นวายโครงสร้างหลายด้าน ทั้งการยึดการสอบแข่งขันเป็นกลไกหลักในการวัดคุณภาพ การอัดแน่นเนื้อหาเกินความจำเป็น การแข่งขันสูง และการะงับงอที่ไม่สมดุล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงแนวคิดและเชิงเปรียบเทียบเพื่อเสนอให้ลากอมเป็นกรอบคิดในการปรับคุณภาพระหว่างผลลัพธ์ทางวิชาการ ทักษะชีวิต สุขภาวะของผู้เรียน และคุณภาพชีวิตของครู ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า หลักความพอดีสามารถขับเคลื่อนการปรับระบบได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูประบบประเมินผลให้ลดการพึ่งพาการสอบแบบรวมศูนย์ หันสู่การประเมินเพื่อพัฒนา การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นตามบริบท และการพัฒนาครูในฐานะผู้นำทางการเรียนรู้ ควบคู่กับการเสริมพลังความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน แม้การเปลี่ยนผ่านต้องเผชิญข้อจำกัดด้านวัฒนธรรมองค์กรและโครงสร้างราชการ แต่ลากอมเสนอแนวทางลดความตึงตัวของระบบอย่างมีเหตุผล และช่วยค้นหาจุดที่พอดีที่เหมาะสมกับบริบทไทย เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สมดุล ยั่งยืน และตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในระยะยาว

คำสำคัญ: ลากอม การศึกษาไทย การเรียนรู้อย่างสมดุล การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ

การแสวงหาแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยมักเกิดการโต้แย้งเมื่อมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งนำเสนอแนวคิดเชิงนวัตกรรมมาปรับใช้ในโรงเรียนโดยขาดการอ้างอิงตามหลักเหตุผลและผล ซึ่งการศึกษาของคอปพทที่นำไปสู่แนวทางหรือองค์ความรู้ใหม่ผ่านการเจียระไนรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความท้าทาย หากจุดหมายปลายทางยังขาดความชัดเจนและความแน่วแน่ของผู้ปฏิบัติที่มากพอ การทับซ้อนของปัญหาเชิงโครงสร้างเป็นเหมือนปฏิกิริยาลูกโซ่ (Chain reaction) ที่คล้องกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นมักจะเกิดผลลัพธ์ที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยง่ายตามมา และเมื่อห่วงโซ่แต่ละห่วงเสียดสีกันจนเกิดเป็นประกายไฟและแรงเสียดทานมักทำให้เกิดการกักต่อนในเชิงโครงสร้าง การศึกษา การบริหารงานในโรงเรียน รวมไปถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ขาดการออกแบบให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาการศึกษา นอกจากนี้ ภายใต้อำนาจบังคับของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดการบรรลุปาหมายอันเป็นผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่แตกต่างกันไปด้วย (Phonchamni & Duangchatom, 2024) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนมีเจตนาที่ต้องการจะนำเสนอแนวทางความเป็นไปได้จากการประยุกต์ใช้แนวคิดลากอมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของประเทศไทยเป็นสำคัญ

ปรัชญาการศึกษาสแกนดิเนเวีย ปรัชญาชีวิตของสวีเดน ปรัชญาแห่งความสุขและความพอดี อาจเรียกได้หลากหลายชื่อขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้นำไปใช้ แต่ทั้งหมดนี้ คือ “ลา-กอม” (Lagom) ในภาษาสวีดิชแปลว่า “Not too little. Not too much. Just right.” หรือไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป หรือก็คือการรักษาสมดุลของระหว่างการทำงานกับการใช้ชีวิต ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในการกำหนดทิศทางของอารมณ์ ความรู้ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น (Lomas, 2021) ปรัชยานี้ฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมของกลุ่มชนเจอร์แมนิก (Germanic) ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในสวีเดนและมีแนวทางการดำเนินชีวิตในลักษณะโครงสร้างฐานทางสังคม (Soft infrastructure) ตามหลักธรรมาภิบาลที่ประเทศไทยยึดถือปฏิบัติ หากเปรียบเทียบดัชนีการทุจริต (Corruption Perception Index) ระหว่างสวีเดนกับไทยแล้วพบว่า ในปี 2025 สวีเดนมีคะแนน CPI เท่ากับ 80 อยู่อันดับ 6 ของโลก ขณะที่ไทยได้คะแนนเพียง 33 และอยู่อันดับที่ 116 จาก 182 ประเทศ (Transparency International, 2025) สิ่งนี้ได้ตอกย้ำให้สถานศึกษาหรือเป้าหมายทางปัญญาจำเป็นต้องตระหนักถึงความไม่พร้อมในมิติต่าง ๆ ทางสังคมไปพร้อมกัน

แน่นอนว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ถูกผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมการศึกษา อาทิ หลักสูตรสามช่วงวัยที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ในชุมชน (Pearnpitak et al., 2024) แต่การเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้มากเกินไปนั้น ถือเป็นช่องว่างเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนภายใต้กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่โรงเรียนสามารถกำหนดเองได้ (Arphattananon, 2018) ปรัชญาลากอมจึงเปรียบเสมือนกับกาวสานความสมดุลระหว่างกลไกรัฐกับองค์ความรู้ในชุมชนและข้อบังคับของสถานศึกษา นี่คือการนำเสนอและจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาถึงความสอดคล้องและความแตกต่างเชิงบรรทัดฐาน จากค่านิยมทางการศึกษาระหว่างไทยกับสแกนดิเนเวีย เพื่อให้สามารถนำแนวคิดหรือความเชื่อใหม่ที่เหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการศึกษาไทยได้

การศึกษาของไทยแม้จะมีการบูรณาการผ่านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชนเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้อย่างทิศทางการแข่งขันระดับโลก การมีหลักสูตรที่ล้าสมัย การเรียนรู้แบบท่องจำ ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาระหว่างเขตเมืองและชนบท การฝึกอบรมครูที่ไม่เพียงพอ การขาดความรู้ด้านดิจิทัล และการศึกษาด้าน STEM ที่ขาดช่วงไร้รอยต่อเสมอ ๆ (Sarasean, 2024) นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องขนาดของชั้นเรียนที่ใหญ่เกินไปจนทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น (Pholthiamhan, 2019) ซึ่งบ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องกับแนวความคิดเชิงปรัชญาแบบลากอม แน่นอนว่า การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดช่องว่างระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและการค้นหาแนวทางการสร้างความสมดุลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งครูและนักเรียน

การปรับตัวตามทิศทางแบบลากอมสำหรับการศึกษาในประเทศไทย ยังสามารถนำไปสู่การเติมเต็มการไร้ประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร (Charoenrad et al., 2021)

หรือการพิจารณาถึงความคุ้มค่าในบริบทของแต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งการนำปรัชญาลากอมที่ให้ความสำคัญกับการก่อร่างสร้างความสุขในชีวิตและการทำงานมาปรับใช้ทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงนักเรียนนั้น ถือเป็นบทสะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่ส่งต่อไปถึงผู้กำหนดนโยบายสำหรับนำไปปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการเคลื่อนตัวของการศึกษาตามกระแสความเป็นพลวัตของโลก ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์แบบห่วงโซ่เชิงบวกที่เป็นไปอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารทางวิชาการจะเผยให้เห็นโอกาสและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ลากอมในบริบทการศึกษาไทย โดยมีการเปรียบเทียบคุณค่าทางวัฒนธรรม เป้าหมายทางการศึกษา และโครงสร้างเชิงระบบร่วมด้วย

อย่างไรก็ตาม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษาและเสนอแนวทางการปรับใช้ปรัชญาลากอมในระบบการศึกษาไทย โดยใช้วิธีการสังเคราะห์เอกสาร (Document Synthesis) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารวิชาการ บทความวิจัย และข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อหาจุดร่วมและสร้างแนวทางที่สมดุลระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียนและคุณค่าทางการศึกษาที่ควรจะได้รับ และสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาทางการศึกษาในบริบทของสังคมไทยและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนโดยเริ่มต้นจากการเปรียบเทียบมิติทางการศึกษาระหว่างไทยกับสแกนดิเนเวีย การประยุกต์ใช้อุดมการณ์แบบลากอมทั้งในส่วนของการสร้างสภาพแวดล้อมที่สมดุล การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงวิพากษ์ และการสนับสนุนความยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้ลำดับความท้าทายที่ต้องเผชิญระหว่างการนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งกำหนดทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตภายใต้ปรัชญาลากอมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนไทย ให้เป็นสถานศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

การวิเคราะห์ปรัชญาลากอมในบริบททางการศึกษา

ปรัชญาลากอมเป็นหลักการสำคัญของการดำเนินชีวิตในประเทศสวีเดนที่เน้นความสุข ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และกินอยู่อย่างเพียงพอ ซึ่งถูกนำมาบูรณาการเข้ากับการศึกษาในทุกระดับชั้น ทั้งในมิติของการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขทางใจ มีสุขภาพแข็งแรง และมีการเรียนรู้โดยรวม ประกอบกับยังครอบคลุมไปถึงวิธีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน รวมไปถึงการมีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่านักเรียนจะรู้สึกพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบห้องเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียนกลับไม่มีนัยสำคัญต่อกัน (Cutillas et al., 2023) เน้นอนว่าการนำปรัชญาลากอมมาใช้ในโรงเรียนสวีเดนยังเน้นถึงการเรียนรู้แบบประยุกต์ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ภายใต้การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง

นอกจากนี้ ลากอมยังมีบทบาทต่อการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงความยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาสมัยใหม่ที่ถูกผนวกเข้ากับความเป็นสหวิทยาการ ตัวอย่างเช่น ในกรณีการศึกษาสำหรับผู้พิการทางหูในโมร็อกโก (Morocco) ได้ยืนยันว่าสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงลบเป็นบวกได้จริงจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการสอนอย่างเป็นระบบผ่านเทคโนโลยีที่ไม่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนหูหนวก พร้อมทั้งยังได้มีการปรับกลยุทธ์เรื่องแสงสว่างจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ เสี่ยงรบกวนในห้องเรียน รวมไปถึงการวิเคราะห์ความเหงาและโดดเดี่ยวในการเรียนรู้ (Arssi & Omari, 2024) โดยความพยายามที่นำไปสู่การสร้างสมดุลในชีวิตเหล่านี้ ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตไม่เพียงแต่เพื่อการประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีชีวิตที่ดีและมีความสุข อย่างไรก็ตาม ความสมดุลของชีวิตมักมาพร้อมกับทักษะทางปัญญา (ทักษะการคิด) และทักษะทางสังคม (ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) ซึ่งทำให้บุคคลนั้นสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเกิดความตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาลากอม 3 ประเด็น ดังนี้ (Bindu & Saravanakumar, 2023)

1. การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติ กล่าวคือ ลากอมนั้นถึงความพอดีในการดำเนินชีวิตที่เกิดจากทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน และการรับรู้ภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งส่งผลทำให้ทิศทางการพัฒนาทักษะของนักเรียนจำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งทางด้านวิชาการและการปฏิบัติผ่านทักษะชีวิต หรือความสามารถในการปรับตัวและกล้าเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึงการบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่นในมหาวิทยาลัยเซนต์พอล ซูริกา (St. Paul University Surigao) ประเทศฟิลิปปินส์ ได้บังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนออนไลน์ด้วยตนเองหลังจากสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จนไม่สามารถออกจากบ้านได้ แต่ประสิทธิผลที่เกิดจากการปรับตัวเข้ากับระบบใหม่ของนักเรียนสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการจัดสรรเวลาและการจัดการตารางกิจกรรมในแต่ละวันของนักเรียน เช่น การนอน การอ่านหนังสือ การอยู่กับเพื่อน (Dacoylo et al., 2024) กรณีศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงแก่นของลากอมในมิติของการจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนจะต้องตระหนักรู้ถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับในระยะยาว แม้จะอยู่ในช่วงที่มีอุปสรรคในการเรียนรู้ก็ตาม

2. การจัดการอารมณ์และความเครียดอย่างสมดุล กล่าวคือ ลากอมนั้นถึงการรักษาความสมดุลในทุกด้านของชีวิต รวมถึงการจัดการกับความท้าทายทางอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ในกรณีตัวอย่างจาก 3 มหาวิทยาลัยคาซัคสถาน (Kazakh Universities) ที่บ่งชี้ว่าการสอนนักเรียนให้มีทักษะการจัดการความเครียดและการมีอารมณ์เชิงบวก คือ การสร้างความสมดุลภายในตัวของผู้เรียนเป็นหลัก การทำให้ผู้เรียนรู้สึกสงบจะทำให้สามารถปรับตัวต่อการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น เนื่องจากความกังวลใจมักทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบอื่น ๆ ตามมา เช่น การหวาดระแวง การวิตกกังวล โดยการรับมือหรือการจัดการกับความเครียดของนักเรียนที่ผิดวิธีอาจนำไปสู่การต่อต้านการเรียนรู้ในอนาคต (Kassymova et al., 2023) สิ่งนี้สอดคล้องกับปรัชญาลากอมที่พยายามให้ทุกคนหลีกเลี่ยงแรงกดดันจากกระบวนการเรียนรู้ที่มากเกินไป

3. การส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่นำไปสู่ความยั่งยืน กล่าวคือ ลากอมนั้นการแก้ไขปัญหาอย่างพอดีและตรงจุดโดยไม่ใช้ความพยายามที่เกินความจำเป็น นั่นหมายความว่าทุกการกระทำเกิดจากการวางแผนไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งในบริบททางการศึกษา การสอนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นการเปิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ การสร้างทางเลือกใหม่ การหาแนวทางการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ กระบวนการเหล่านี้จะส่งผลทำให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดและสร้างสรรค์ ประกอบกับยังสามารถจรรโลงวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบคู่ขนาน (Parallel learning culture) ทั้งจากประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมในตัวเองและประสบการณ์ใหม่จากการพิจารณาบริบทแวดล้อม ทำให้เกิดความสมดุลในการเรียนรู้โดยไม่ละทิ้งรายละเอียดระหว่างทาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงว่าลากอมมองในมิติที่กว้างออกไปและพยายามให้ทุกคนมีอัตลักษณ์ในความเป็นตัวเองอย่างยั่งยืน

แน่นอนว่าหากกล่าวถึงลากอมในบริบททางการศึกษานั้น ไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียนหรือในพื้นที่ปิดในบริเวณสถานศึกษาเท่านั้น แต่การหล่อหลอมนักเรียนด้วยวิธีนี้จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบไร้ขอบเขต (Boundless learning) โดยการเรียนผ่านกิจกรรมทางสังคมและการปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ลากอมจึงเป็นเหมือนแนวทางที่เน้นความพอดีสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน หรือแม้แต่ในช่วงวัยต่าง ๆ ก็สามารถนำไปปรับใช้ได้เช่นกัน บนฐานคิดที่ไม่ได้เข้มงวดในด้านใดด้านหนึ่งจนเกินความพอดี อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดเชิงวิพากษ์ และการมีความรับผิดชอบต่องาน ถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเรียน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะของนักเรียนรายบุคคลที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในสอนและแลกเปลี่ยนเชิงความคิดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในใจของนักเรียน รวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาและปรับปรุงระดับคุณค่าทางศีลธรรม (Tretiak et al., 2021) สำหรับนักเรียนที่ต่อต้านจำเป็นต้องอาศัยกลไกความช่วยเหลือจากเพื่อนและบุคคลที่ไว้วางใจในการแก้ไขปัญหาอย่างละมุนละม่อมและเป็นลำดับขั้น

อาจกล่าวได้ว่าปรัชญาลากอมในบริบททางการศึกษามุ่งเน้นการสร้างสมดุลในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับความพอดีทั้งในด้านการเรียนรู้เชิงทฤษฎีและการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไป

ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การปรับใช้ลากอมยังช่วยส่งเสริมทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มี การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว รุนแรง และฉับพลัน การเรียนรู้ตามปรัชญานี้จึงไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ขยายไปสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียนแบบไร้พรมแดน หรือการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและและ กิจกรรมทางสังคม จนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะทั้งทางด้านปัญญาและสังคมไปพร้อมกันเพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและตระหนักรู้ในตนเองมากขึ้น

การเปรียบเทียบมิติทางการศึกษาระหว่างไทยและสแกนดิเนเวีย

การเปรียบเทียบต่อจากนี้ไม่ใช่การลดทอนสิ่งที่มียู่เดิม แต่เป็นการเรียนรู้วิธีการหรือแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งภายใต้บริบทของการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา ต้องอาศัยจุดเชื่อมโยงที่สะท้อนถึงทิศทางของการพัฒนาอย่างรอบด้าน และไม่ใช่การละเลยข้อจำกัดของแต่ละโรงเรียนที่มีอยู่ แต่เป็นการสร้างทางเลือกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกมากที่สุด โดยสามารถอธิบายเปรียบเทียบมิติทางการศึกษาระหว่างไทยและสแกนดิเนเวียไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมไทยและสแกนดิเนเวียมีความแตกต่างอย่างชัดเจน โดยสังคมไทยเป็นพหุวัฒนธรรมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นฐานสำคัญของวิถีชีวิต งานศึกษาของ Wiriyo et al. (2022) เกี่ยวกับการสร้างสันติสุขในบริบทพหุวัฒนธรรมอีสานใต้ พบองค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชน 6 ประการ ได้แก่ ผู้นำ กิจกรรมร่วมกัน สิ่งยึดเหนี่ยวร่วม ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก จิตสำนึกรักชุมชน และองค์กรชุมชน อีกทั้งการสร้างสังคมสันติสุขควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ด้าน เช่น ความเป็นคนดี ปัญญา รายได้สมดุล สุขภาพแข็งแรง สิ่งแวดล้อมที่ดี สังคมอบอุ่น ปลอดภัยอาชญากรรม กองทุนพึ่งพาตนเอง และคณะกรรมการหมู่บ้านเข้มแข็ง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักลากอม ในมิติของความพอดี การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และความสมดุลทางปัญญาและเศรษฐกิจ ค่านิยมหลักของสังคมไทยจึงเน้นการเคารพผู้อาวุโส ความเกรงใจ และความมีน้ำใจ ซึ่งสะท้อนโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงลำดับชั้น ในขณะที่ประเทศแถบสแกนดิเนเวีย โดยเฉพาะสวีเดน ยึดแนวคิดวัฒนธรรมแบบลากอมที่ให้ความสำคัญกับความพอดี ความสมดุล และความเสมอภาค ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นอิสระและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เกิดลักษณะปัจเจกนิยมที่มีจิตสำนึกทางสังคม (socially conscious individualism) คือ รักอิสระ แต่พร้อมมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (Barinaga, 1999) ซึ่งสะท้อนแนวโน้มสังคมร่วมสมัยที่เว้นระยะเชิงความสัมพันธ์มากขึ้น โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกลางสำคัญ

2. เป้าหมายทางการศึกษา กล่าวคือ เป้าหมายของการศึกษาไทยมักเน้นไปที่การสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น คะแนนสอบและการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การเรียนรู้จึงมุ่งเน้นไปที่การท่องจำและตีพิมพ์เพื่อสอบให้ผ่าน หากแม้ว่าจะมีการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน แม้ว่าจะมีการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เน้นการทำงานเป็นทีม ประกอบกับการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อฝึกอบรมผู้นำสถานศึกษาและครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องก็ตาม (Khamdit & Worapum, 2024) ในขณะที่เป้าหมายการศึกษาของสแกนดิเนเวียเน้นไปที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความยั่งยืน และความสมดุลในชีวิต พร้อมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งการดูแลเด็กในวัยเรียนเป็นการตรวจสอบจุดเชื่อมโยงที่ขาดหายไป (Missing link) เพื่อเติมเต็มทักษะของนักเรียนในแต่ละคน และทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของนักเรียนเพื่อพัฒนาทักษะไปพร้อมกัน (Manni, 2023) ทั้งนี้ เป้าหมายการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลทำให้การกำหนดกิจกรรมระหว่างเรียนแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น การวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบและทักษะที่นักเรียนควรจะได้รับเป็นสำคัญ

3. โครงสร้างเชิงระบบ กล่าวคือ โครงสร้างการศึกษาไทยมีลักษณะรวมศูนย์และเป็นลำดับชั้นชัดเจนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เริ่มทดลองในปีการศึกษา 2545 และขยายใช้ทั่วประเทศในปี 2546 ต่อมามีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พบปัญหา เช่น ความสับสนของผู้ปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรที่ไม่ชัดเจน และการวัดผลที่ไม่สะท้อนมาตรฐาน จึงมีการทบทวนและ

พัฒนาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และปฏิบัติได้ตามตัวชี้วัดรายชั้นและช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ศักยภาพผู้เรียน และทิศทางการพัฒนาประเทศ (Ministry of Education, 2008) ในทางตรงกันข้าม ระบบการศึกษากลุ่มสแกนดิเนเวียมีความยืดหยุ่นและกระจายอำนาจ โรงเรียนและครูสามารถปรับหลักสูตรตามบริบทของตนได้มากกว่า โดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเสมอภาค เปิดโอกาสทางการศึกษาโดยไม่แบ่งแยก (2) การมีส่วนร่วม ของนักเรียน ครู และผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ และ 3) สวัสดิการ ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะชีวิตอย่างยั่งยืน ระบบดังกล่าวไม่เน้นการทดสอบมาตรฐานระดับชาติและลดการควบคุมจากรัฐ ทำให้ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งยังให้ความสำคัญกับคุณวุฒิครูที่เน้นฐานวิจัย ในกรณีฟินแลนด์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีประสบการณ์สอนและยังคงมีภาระการสอนเพื่อเข้าใจปัญหาในชั้นเรียน (Sornprasit, 2022; Antikainen, 2006) ความแตกต่างเชิงโครงสร้างนี้สะท้อนแนวคิดเรื่องความยั่งยืน ความเสมอภาค และคุณภาพชีวิตผู้เรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสองระบบการศึกษา

4. ความยั่งยืนและนวัตกรรม กล่าวคือ ในประเทศไทยความยั่งยืนทางการศึกษาและการสร้างนวัตกรรมยังคงเป็นความท้าทายใหญ่ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยรูปแบบการสอนยังคงเน้นไปที่การสอนและสอบเพื่อการแข่งขัน วัดผลจากความรู้มากกว่าความเข้าใจ ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปราศจากสิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมบูรณ์ แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการยกระดับให้เป็นโรงเรียนทางเลือกมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือโรงเรียนวิถีพุทธที่นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในการเรียนทุกระดับก็ตาม แต่ยังพบว่ามีปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาด้านกายภาพ และการประเมินผลที่ยังไม่สะท้อนถึงความสมดุลที่มากพอ (Faktong et al., 2022) ช่องว่างที่เกิดขึ้นนี้มีความแตกต่างไปจากสแกนดิเนเวียที่เน้นการเรียนรู้แบบนวัตกรรมและการเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-based learning: PBL) ซึ่งสนับสนุนกระบวนการเพื่อให้ผู้เรียนได้ขบคิดและเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ รู้จักการมองโลกแห่งความเป็นจริงที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อน รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผ่านการถ่ายทอดกลยุทธ์ระหว่างผู้เรียน ครู และหลักสูตรที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เรียน (Saqr et al., 2023) นอกจากนี้ แนวโน้มของการจัดการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาไปแล้วสามารถนำความรู้ไปสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในสังคมและมีการปลูกฝังความเชื่อว่าทุกอย่างมีความเป็นไปได้

ตาราง 1
เปรียบเทียบมิติทางการศึกษาระหว่างไทยและสแกนดิเนเวีย

ประเด็น	ไทย	สแกนดิเนเวีย
คุณค่าทางวัฒนธรรม	เน้นความเคารพต่อผู้อาวุโส เกรงใจและการอยู่ร่วมกันในชุมชน เช่น นักเรียนไทยมักแสดงความเคารพต่อครูด้วยการไหว้และใช้คำสุภาพ	เน้นความสมดุล (ลากอม) เป็นการใช้ชีวิตที่ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป เช่น ในสวีเดน ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์แบบเสมอภาค สนับสนุนการอภิปรายแบบเปิดเผย
เป้าหมายทางการศึกษา	เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น คะแนนสอบ การแข่งขัน โดยนักเรียนต้องเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีการแข่งขันสูง	เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยนักเรียนจะเรียนรู้ผ่านการทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียน

ประเด็น	ไทย	สแกนดิเนเวีย
โครงสร้าง เชิงระบบ	ระบบการศึกษาถูกควบคุมโดย กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนใหญ่ใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในการ ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย	โรงเรียนมีอิสระในการปรับหลักสูตรและ วิธีการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของ ตนเอง เช่น การออกแบบกิจกรรมเสริม ทักษะเฉพาะผู้เรียน
ความยั่งยืน และ นวัตกรรม	ยังคงพัฒนาในเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ที่ เน้นการคิดวิเคราะห์และนวัตกรรม ซึ่งการใช้ เทคโนโลยีในห้องเรียนมีค่อนข้างจำกัดและไม่ ครอบคลุมทุกพื้นที่	มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่บูรณาการความคิด สร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาและความ ยั่งยืน โดยการทำโครงการที่เชื่อมโยงไปกับ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในภาพรวมการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อาวุโส ความเกรงใจ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น คะแนนสอบและการสอบแข่งขันเพื่อเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย ระบบการศึกษาของไทยยังถูกควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการผ่านหลักสูตรแกนกลางฯ ซึ่งทำให้ขาดความยืดหยุ่นในด้านการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับปัญหา ในขณะที่การศึกษาในสแกนดิเนเวียเน้นหลักการ “ลากอม” ซึ่ง คือความพอดีและสมดุลทั้งในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ การเรียนรู้มุ่งเน้นที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การ รับผิดชอบต่อสังคม และการเรียนรู้ผ่านโครงการ ระบบการศึกษาของสแกนดิเนเวียยังมีความยืดหยุ่นสูง โดยโรงเรียน มีอิสระในการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน รวมถึงการเน้นความยั่งยืนและการสร้างสรรค์นวัตกรรม ในห้องเรียน

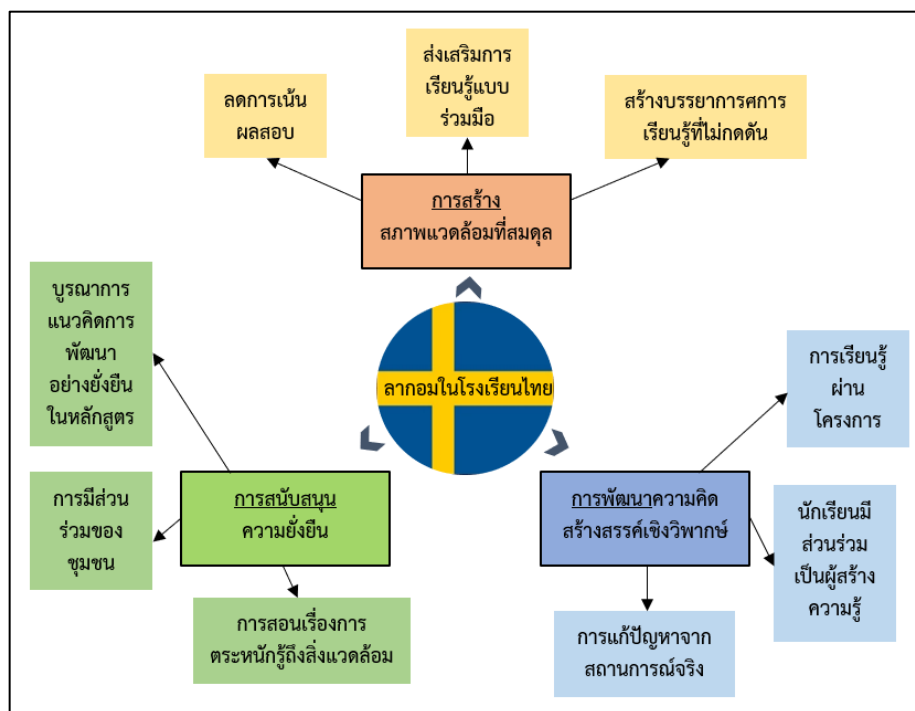
การประยุกต์ปรัชญาการศึกษาลากอมในโรงเรียนไทย

หลักปรัชญาแบบลากอมถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดวิกฤตของชีวิต การขาดสมดุลในเรื่องการทำงานและความสุข การมองความจริงผ่าน ความตระหนักรู้ทางสังคม หรือแม้แต่การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม แน่นอนว่าในบริบทของการศึกษา ไทยจำเป็นต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน โดยการรักษาสมดุลระหว่างการเรียนรู้ เชิงทฤษฎีและการปฏิบัติจริง ซึ่งควรเริ่มต้นจากการลดความเข้มงวดในระบบการศึกษาที่เน้นการสอบแข่งขัน และเน้น ไปที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงวิพากษ์ และการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การออกแบบ หลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านงานวิจัยหรือโครงการ และการมีปราชญ์ชาวบ้าน สถานประกอบการต่าง ๆ ใกล้เคียงโรงเรียนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนและให้ความรู้ผ่านกิจกรรมทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานแบบ กลุ่มและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายเพื่อลดช่องว่างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำหรับการสร้างความยั่งยืนทางการศึกษาในอนาคต

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดลากอมมุ่งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยไม่กดดันผู้เรียนเกินพอดี โรงเรียนจึงไม่เน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางกายและจิตใจ ตัวอย่าง สำคัญคือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยครูทำหน้าที่สนับสนุนและชี้แนะมากกว่าควบคุมด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวด ความยืดหยุ่นและการพิจารณาความ แตกต่างรายบุคคลจึงเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ หากไม่เข้าใจบริบทและศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียน การ เชื่อมโยงเป้าหมายหลักสูตรสู่การพัฒนาทักษะจะขาดความหมาย เพราะการพัฒนาทักษะคือการเติมเต็มสิ่งที่ขาดหรือ เสริมความรู้ที่จำเป็น (filling in what is lacking) โดยไม่ได้ละเลยทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว แต่เป็นการออกแบบ กิจกรรมที่เสริมจุดอ่อนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ สามารถสร้างแผนภาพการประยุกต์ใช้ปรัชญาการศึกษาลากอมในโรงเรียน ไทย พร้อมทั้งการอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

แผนภาพ 1

การประยุกต์ปรัชญาลากอมในโรงเรียนไทย

จากแผนภาพข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาลากอมในโรงเรียนได้อย่างชัดเจน โดยเริ่มต้นจากการสร้าง การพัฒนา และการสนับสนุน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. การสร้างสภาพแวดล้อมที่สมดุล (Creating a Balanced Learning Environment)

1.1 ลดการเน้นผลสอบ (Reducing Focus on Exam Results) คือ ลดการให้ความสำคัญกับผลคะแนนสอบที่ไม่สามารถวัดผลการเรียนรู้ได้จริง แม้จะไม่สามารถปฏิเสธได้ทั้งหมดเพราะจำเป็นต่อเส้นทางประกอบอาชีพ แต่ครูควรสร้างจุดเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ พร้อมทั้งจะต้องปรับวิธีการวัดผล เช่น การปรับสัดส่วนคะแนนเก็บ (Formative) มากกว่าคะแนนสอบ (Summative) การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) แทนการสอบข้อเขียน

1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Promoting Collaborative Learning) คือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้ เช่น การฟัง การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ ในด้านหลักสูตรควรเป็นไปในแนวทางน้อยแต่มาก (Less is More) เช่น การบูรณาการวิชาที่ซ้ำซ้อนเพื่อลดเวลาเรียนในห้องเรียน แต่เพิ่มเวลาเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการอภิปรายผลงานในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนเปิดรับมุมมองใหม่จากเพื่อนร่วมชั้นและสามารถพัฒนาทักษะเชิงวิเคราะห์ได้ดีขึ้น

1.3 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่กดดัน (Low-Stress Learning Environment) คือ การสร้างบรรยากาศที่ไม่กดดันในการเรียนรู้ โดยเสนอให้มีการนำวัฒนธรรมการตีหมาแพตามแนวคิดฟิกา (Fika) ของสวีเดน ที่เน้นการหยุดพักจากการทำเรื่องเครียด ๆ มาผ่อนคลาย พูดคุย สังสรรค์ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนร่วมห้อง ซึ่งถือเป็นการเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ หรือ PLC แบบผ่อนคลาย เพื่อให้นักเรียนพร้อมทดลองสิ่งใหม่ ๆ อย่างสนุกสนานและสร้างสรรค์

2. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงวิพากษ์ (Developing Critical Creativity)

2.1 การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-Based Learning) คือ วิธีการที่สามารถทำให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ที่เรียนมา ทักษะที่เกิดจากความถนัด และจินตนาการที่เปิดกว้างมาปรับใช้ในโครงการ ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบฝังลึก (Deep learning process) และจดจำได้นานจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้สัมผัสและทดลองระหว่างการดำเนินโครงการ เช่น โครงการที่เน้นเรื่องการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงภายใต้บริบทที่กำลังเผชิญอยู่จริง เห็นถึงตัวแสดงที่อยู่ในชุมชน ครอบครัว และตนเองที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2.2 นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นผู้สร้างความรู้ (Students as Active Participants) คือ การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อเรียนและวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและให้การสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวก ซึ่งช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างอิสระและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ การให้โอกาสนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนได้เป็นผู้นำในการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

2.3 การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง (Real-World Problem Solving) คือ การสอนให้นักเรียนกล้าที่จะเผชิญหน้ากับทุกอุปสรรคอย่างไม่ท้อถอย ถือเป็นเรื่องที่ครูจำเป็นต้องพยายามช่วยบ่มเพาะให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมแวดล้อมทางสังคมที่ไม่แน่นอน สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล เช่น การบริหารจัดการเวลา การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเผชิญปัญหาที่จะเกิดขึ้นจริงในชีวิต

3. การสนับสนุนความยั่งยืน (Supporting Sustainability)

3.1 การสอนเรื่องการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม (Teaching Environmental Awareness) คือ การสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาแบบลากอมที่เน้นความสมดุลและพอดีในทุกด้านของชีวิต การบูรณาการแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและมีจิตสำนึกที่ชัดเจนในเรื่องความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งในด้านการลดของเสีย การใช้พลังงานทดแทน การรีไซเคิล และการอนุรักษ์ระบบนิเวศ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและโลก

3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) คือ การสนับสนุนให้นักเรียนและครอบครัวร่วมมือกับชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกต้นไม้ การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การทำกิจกรรมทางสังคมถือเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว และเห็นถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน

3.3 บูรณาการแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในหลักสูตร (Integrating Sustainability into the Curriculum) คือ การรวมเอาแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การลดการใช้พลาสติก การประหยัดพลังงาน ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน เน้นย้ำว่าการประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาจะช่วยให้ นักเรียนได้เข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาที่สอดคล้องด้วยปัญหาสำคัญระดับโลก สิ่งนี้จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าในชีวิตประจำวัน

สำหรับหัวข้อการประยุกต์ใช้ปรัชญาลากอมในโรงเรียนไทยถือเป็นก้าวสำคัญในการปรับปรุงระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับโลกปัจจุบัน โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการเรียนรู้เชิงวิชาการและการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การลดแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมการแข่งขันและการทดสอบโดยใช้คะแนนเป็นตัวชี้วัด ทำให้

นักเรียนสามารถเปิดรับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์และกล้าแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมมือและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ยังช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเผชิญกับความท้าทายในโลกภายนอก การบูรณาการแนวคิดเรื่องความยั่งยืนในหลักสูตรทำให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม ลากอมไม่ได้เป็นเพียงแค่แนวคิด แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างสังคมการเรียนรู้ที่พอดี สมดุล และมีความหมายต่อการเติบโตของทั้งผู้เรียนและสังคมในระยะยาว

ความท้าทายและแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ

การนำปรัชญาลากอมมาปรับใช้ในโรงเรียนไทยถือเป็นประเด็นที่มีความท้าทายและต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากความละเอียดอ่อนทางความรู้สึกร่วมของผู้คนที่รับรู้ตามแนวคิดลากอม มีส่วนคล้ายกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกกระบุงไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันบนฐานความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ (NESDC, 2022) ลากอมไม่ได้มีเหตุผลในการหักล้างหรือลดทอนศาสตร์ของพระราชกฤษฎีกาแต่อย่างใด หากแต่เป็นเป็นแนวคิดเสริมที่ช่วยสร้างความสมดุลเชิงโครงสร้างทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ภายใต้บริบทการศึกษาไทยร่วมสมัย

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการนำลากอมมาใช้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่การปรับรูปแบบการสอนเท่านั้น แต่ต้องดำเนินการเชิงระบบ ครอบคลุมโครงสร้างการศึกษา การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และภาคสังคม เพื่อให้การสร้างสรรค์ในการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยสามารถลำดับความท้าทายในการประยุกต์ใช้ปรัชญาลากอมได้ ดังนี้

แผนภาพ 2

ลำดับความท้าทายในการประยุกต์ใช้ปรัชญาลากอมในโรงเรียนไทย

จากแผนภาพพีระมิดข้างต้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก โดยเริ่มต้นจากฐานที่เป็นความท้าทายที่สำคัญที่สุดไปจนถึงส่วนยอดที่เป็นความท้าทายในลำดับสุดท้าย ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละส่วน ดังนี้

1. ฐานพีระมิด (ส่วนล่างสุด) คือ กักตักเชิงโครงสร้างและค่านิยมที่ขัดแย้งกับลากอม มี 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 กักตักวัฒนธรรม “ยิ่งเยอะยิ่งดี” หรือการเรียนรู้เยอะเท่ากับเก่ง หรือการบ้านเยอะเท่ากับครูสอนดี ซึ่งตรงข้ามกับหัวใจของลากอม (Lagom är bäst" - พอดีคือดีที่สุด) ซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนความคิดผู้ปกครองไม่เฝ้ามองว่าการลดเวลาเรียนคือความขี้เกียจ

1.2 ระดับการวัดผลระดับชาติ โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัย (Thai University Central Admission: TCAS) หรือการวัดผลระดับชาติ (Ordinary National Education Test: O-NET) ยังคงอัดแน่นด้วยเนื้อหา ทำให้โรงเรียนจะประยุกต์ใช้ลากอมน้อย เนื่องจากครูต้องติวเพื่อให้นักเรียนสอบแข่งขัน

1.3 ภาระงานครูที่ไม่สมดุล เนื่องจากครูมีภาระงานเอกสารและงานนอกเหนือการสอนอยู่มาก การจะให้ครูไปสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย (Chillax) ให้เด็กได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความสมดุลก่อน ความท้าทายคือระบบราชการที่ยังไม่เอื้อให้ครูมีคุณภาพชีวิตแบบลากอม (Lagom Life)

2. ระดับกลางที่ระมัดระวัง คือ การขาดแคลนทรัพยากรและการฝึกอบรมครู ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 การขาดแคลนทรัพยากรในโรงเรียน โดยเฉพาะเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน และพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดลากอม นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนครูในพื้นที่ชนบทยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการสอน ทำให้ยากต่อการสร้างความสมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณภาพชีวิตผู้เรียน ความท้าทายดังกล่าวจึงต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงระบบจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งมีศักยภาพในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมดุลและยั่งยืน

2.2 การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากครูและบุคลากรในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการสอนตามหลักปรัชญาลากอม โดยครูต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์วิธีการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา แน่นอนว่าครูบางคนอาจคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายและการท่องจำ แต่การฝึกอบรมเชิงลึกจะทำให้เกิดความเข้าใจในปรัชญาลากอมและปรับวิธีการสอนภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีทรัพยากรจำกัดได้ เช่น การเปิดโอกาสให้เด็ก “ล้มเหลวได้” โดยไม่ถูกตีตรา และปรับระบบการตัดเกรดให้ลดลง เพิ่มการสะท้อนคิดมากขึ้น

3. ส่วนบนของพีระมิด (ยอดพีระมิด) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้ ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาลากอมในโรงเรียน ชุมชนสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมร่วมกัน การเปิดพื้นที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ขณะที่ครอบครัวมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายอยู่ที่การสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับต่อแนวทางการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิตมากกว่าการเน้นการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว หากสามารถสร้างความร่วมมือดังกล่าวได้ จะนำไปสู่ความสมดุลทั้งในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3.2 การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้เป็นความท้าทายที่ยากที่สุด เนื่องจากระบบการเรียนรู้ของไทยยังเน้นการท่องจำและการรับคำสั่งจากครู มากกว่าการตั้งคำถามหรือเสนอเหตุผลจากมุมมองของผู้เรียน ขณะที่แนวคิดลากอมส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง การปรับเปลี่ยนดังกล่าวจึงต้องสร้างความเข้าใจใหม่ให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อเห็นคุณค่าของการศึกษาแบบสมดุล และควรดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปบนฐานคิดเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การนำปรัชญาลากอมมาปรับใช้ในโรงเรียนไทยเผชิญกับความท้าทายหลายประการ แต่หากสามารถแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ ความสำเร็จในการสร้างสมดุลในการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ความท้าทายเหล่านี้ครอบคลุมทั้งระบบการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากร และการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนของครู ความร่วมมือจากชุมชนและครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จจำเป็นต้องเริ่มจากการปรับโครงสร้างการเรียนรู้ให้สมดุล ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำไปสู่การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะชีวิตและความคิดสร้างสรรค์

ทิศทางการศึกษาไทยในอนาคตภายใต้ปรัชญาลากอม

เมื่อปรัชญาลากอมถูกนำมาปรับใช้ในระบบการศึกษาไทย จะทำให้เกิดมุมมองใหม่ที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นความสมดุลในการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการเรียนการสอนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย โดยสถานศึกษาทุกแห่งได้ยึดกรอบการสร้างคนไทย 4.0 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (Phumphongkhochasorn et al., 2021) การศึกษาในอนาคตจึงไม่ได้มุ่งเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ครอบคลุมการพัฒนารอบด้าน ทั้งมิติทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และทักษะชีวิตที่จำเป็น โรงเรียนจะเปลี่ยนจาก “สถานที่ถ่ายทอดความรู้” เป็น “แหล่งเรียนรู้” ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและพัฒนาศักยภาพตามความแตกต่างรายบุคคล

ระบบการศึกษาภายใต้แนวคิดลากอมจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละบริบทของผู้เรียน ปัจจุบันการบูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับการจัดการเรียนการสอนได้สร้างความตื่นตัวให้กับทั้งครูและนักเรียน และก่อให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง (Nafis & Nasri, 2024) แน่นอนว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างหลากหลายทั้งในรูปแบบดิจิทัลและการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการตามความสนใจของนักเรียน รวมถึงทักษะทางด้านอารมณ์ (Soft skill) ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนร่วมชั้น ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนมุมมองการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ถูกสอดแทรกเข้าไปในแต่ละกิจกรรมอย่างลึกซึ้ง

บทบาทครูภายใต้แนวคิดลากอมจะเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้นำทางการเรียนรู้และที่ปรึกษา ครูมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการประดับประดาองค์ความรู้มากกว่าการควบคุมหรือการลงโทษ สร้างบรรยากาศที่เน้นความร่วมมือแทนการแข่งขัน และปลูกฝังคุณค่าการทำงานเป็นทีม การยอมรับความแตกต่าง และจิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาครูให้เข้าใจปรัชญาลากอมอย่างลึกซึ้งจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจตนเอง ผู้อื่น ชุมชน สังคม และโลกอย่างรอบด้าน ในระยะยาวกลไกสำคัญของความยั่งยืนทางการศึกษาคือการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัว ซึ่งสนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จริง ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมตนเองและเข้าใจบทบาทในสังคม การเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างความรู้ทั้งในเชิงปฏิบัติ และสามารถวางรากฐานความรับผิดชอบและการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทยในอนาคตภายใต้ปรัชญาลากอมจะสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคนอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะชีวิต และจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทั้งสังคม แน่นอนว่าการให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างการเรียน การเล่นหรือการทำกิจกรรมจะเป็นการบ่มเพาะให้นักเรียนสามารถเติบโตอยู่ในสังคมที่มีความพลวัตได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งยังถือเป็นการรับมือต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งมีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การศึกษา หรือการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านการศึกษาได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาวิธีการเรียนการสอน เช่น การสร้างสื่อการเรียนรู้ การช่วยสอนในรูปแบบแอปพลิเคชัน เพื่อให้สังคมการศึกษาไทยและสังคมโลกเติบโตไปพร้อมกัน

บทสรุป

บทความนี้เสนอว่าปัญหาสำคัญของการศึกษาไทยไม่ได้อยู่ที่การขาดความตั้งใจในการพัฒนา แต่อยู่ที่ “ความสุดโต่ง” เช่น การเน้นสอบมากเกินไป การเรียนเนื้อหาแน่นเกินไป การแข่งขันสูง และภาระงานครูที่ไม่สมดุล ปรัชญาลากอม ซึ่งหมายถึง “ความพอดี” จึงเป็นแนวคิดที่ช่วยปรับสมดุลของระบบการศึกษา ให้การเรียนรู้ไม่หนักเกินไปและไม่หย่อนเกินไป แต่เหมาะสมกับผู้เรียน ลากอมไม่ได้ลดความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่เสนอให้พัฒนาไปพร้อมกับทักษะชีวิต ความสุข และความรับผิดชอบต่อสังคม ในเชิงนโยบาย การเปลี่ยนแปลงควรเริ่มจาก

ระบบการประเมินผลก่อนการแก้หลักสูตร เนื่องจากการสอบเป็นตัวกำหนดทิศทางการสอน หากยังวัดผลด้วยข้อสอบที่เน้นปริมาณเนื้อหา โรงเรียนก็ต้องเร่งตัวเพื่อคะแนน ดังนั้น ควรเพิ่มการประเมินระหว่างเรียน การสะสมผลงานผ่านกิจกรรม และการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ ควบคู่กับการลดภาระงานเอกสารของครู เพื่อให้ครูมีเวลาพัฒนาการสอน และดูแลผู้เรียนอย่างเต็มที่ เมื่อระบบประเมินเปลี่ยน วิธีสอนและวัฒนธรรมการเรียนรู้ก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนตาม อย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดนี้การนำลาคอมมาใช้ไม่ได้หมายถึงการทำให้การศึกษาไทยเหมือนสวีเดน แต่คือการค้นหาจุดพอดีที่เหมาะสมกับเด็กไทยและสังคมไทย หากระบบการศึกษาลดความสุดโต่งและสร้างความสมดุลได้ จะไม่เพียงสร้างนักเรียนที่เก่ง แต่จะสร้างคนที่มีความสุข มีทักษะชีวิต และเติบโตได้อย่างมั่นคงในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- Antikainen, A. (2006). In search of the nordic model in education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(3), 229-243.
- Arphattananon, T. (2018). Multicultural education in Thailand. *Intercultural Education*, 29(1), 1-14.
- Arssi, A. & Omari, O. (2024). Overview of deaf education in Morocco. *I.J. Modern Education and Computer Science*, 16(3), 86-100.
- Barinaga, E. (1999). *Swedishness through Lagom: Can words tell us anything about a culture?* Stockholm: The Centre for Advanced Studies in Leadership Stockholm School of Economics.
- Bindu, T.V. & Saravanakumar, A.R. (2023). Life skills education: Enhancing competencies for adaptive living. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 8(8), 2300-2305.
- Charoenrad, S., Chaumpong, T., & Subrungthong, S. (2021). A study of budgeting management problems in school under secondary educational service area office 42. *Education Journal Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University*, 4(2), 10-22. [in Thai]
- Cutillas, M.A., Lagumbay, D.G., Ancajas, V.M., Besinga, A.O., Alo, B.A.A., Ibale, E.D., & Neri, R. (2023). Enhancing student learning through classroom design: Exploring the influence of environment on academic performance. *World Journal on Education and Humanities Research*, 3(4), 27-37.
- Dacoylo, E.J.A, Arcaya, K.M.Q., Patubo, J.J.H.M., Pesidas, V.A.A., & Gaddi, J.A.G. (2024). Relevance of time management skills to students classroom performance. *International Journal of Research (IJR)*, 11(5), 242-254.
- Faktong, N., Chaumpong, T., & Naebnean, T. (2022). A study of the operation problems of buddhist oriented school in education institution under Singburi primary educational service area office. *Education Administration and Innovation Journal*, 2(1), 18-28. [in Thai]
- Kassymova, G.K., Arpentieva, M.R., Zhigitbekova, B.D., Schachl, H., Kosherbayeva, A.N., Agenina, K.Z., Vafazov, F.R., Menshikov, P.V., Golubchikova, M.G., & Korobchenko, A.L. (2023). Building resilience in students: Managed and minimised stress in students. *OBM Neurobiology*, 7(4), 1-31.
- Khamdit, S. & Worapun, W. (2024). Optimizing the quality of thai education: A comprehensive examination of the whole school approach. *International Journal of Advanced and Applied Sciences*, 11(1), 169-177.
- Lomas, T. (2021). Life balance and harmony: Wellbeing's golden thread. *International Journal of Wellbeing*, 11(1), 18-35.

- Manni, A. (2023). Education “through” sustainable development in Swedish school-age educare – exploring how SAEC is responding to ESD in daily practices. *Education Inquiry*, 1-18.
- Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok: Printing House of the Agricultural Cooperatives of Thailand Co., Ltd. [in Thai]
- Nafis, S.A.B.M. & Nasri, N.M. (2024). A comparative study on students' performance and satisfaction between traditional and online teaching methods in secondary school. *International Journal of Academic Research Progressive Education and Development*, 13(3), 1560-1570.
- Office of the National Economic and Social Development Council (NESDC), Office of the Prime Minister. (2022). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023 - 2027)*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF [in Thai]
- Pearnpitak, K., Akahat, N., & Moungon, P. (2024). Driving a three-age learning curriculum from local wisdom under the “YANGKHINOK Model” in Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 24(3), 618-631.
- Pholhiamhan, I. (2019). The educational challenge of Thailand’s small-sized secondary schools. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 6(2), 93-103. [in Thai]
- Phonchamni, P. & Duangchatom, K. (2024). The guideline to development of the effectiveness of educational institutions under Khon Kaen primary education service area office 3. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(2), 623-644. [in Thai]
- Phumphongkhochasorn, P., Nampapon, P., Chotientip, T., & Maneephruet, W. (2021). National educational standards and the improvement of Thai education system with world class. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(1), 87-100.
- Sagr, M., Matcha, W., Uzir, N.A., Jovanovic, J., Gasevic, D., & Lopez-Pernas, S. (2023). Transferring effective learning strategies across learning contexts matters: A study in problem-based learning. *Australasian Journal of Educational Technology*, 39(3), 35-57.
- Sarasean, T. (2024). Challenges and opportunities: Reforming the Thai education system for global competitiveness. *Journal of Exploration in Interdisciplinary Methodologies (JEIM)*, 1(3), 25-35.
- Sornprasit, S. (2022). Read “Trust in teachers: The key to leading education in Finland”. <https://bookscape.co/read-in-teachers-we-trust> [in Thai]
- Transparency International. (2026). *Corruption perceptions index 2025*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>
- Tretiak, O.P., Melenets, L.I., Shcherbyna, V.M., Poliakova, O.V., & Kravchuk, L.V. (2021). The role of instilling moral value in primary school children. *Revista de la Universidad del Zulia*, 12(35), 37-62.
- Wiriyo, P., Pattanasing, T., Payoko, P., Petchmak, P., & Siridhammo, P. (2022). The study on buddhist doctrine for building peace among multicultural southern Isan. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(1), 287-302. [in Thai]